

Fòrum d'Educació Ambiental

Educació ambiental
davant de l'emergència

15 de novembre 2019

Sant Joan de
les Abadesses
i Ripoll

#forumEA2019

Inscripcions i més informació a
www.scea.cat i scea@scea.cat

Organitza:

Amb el suport de:

PRESENTACIÓ

Aquest document aplega una descripció del Fòrum d'Educació Ambiental.cat, i les principals aportacions realitzades durant la trobada que es va dur a terme al Palau de l'Abadia i a l'Antic Escorxador de Sant Joan de les Abadesses, el 15 de novembre de 2019.

Els dia 15 de novembre de 2019 es va realitzar el Fòrum al Palau de l'Abadia i l'Antic Escorxador de Sant Joan de les Abadesses, i la visita al projecte d'educació Ambiental "PIRIBUS" a Ripoll. El 16 i 17 de novembre hi havia una agenda d'activitats del Piribus organitzades en aquestes ubicacions o altres pobles de la comarca.

Agraïments

A totes les entitats entitats col·laboradores i del territori: Ajuntament de la vila de Sant Joan de les Abadesses, Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya i CEA Alt Ter.

Al Palau de l'Abadia i l'Antic Escorxador per la seva acollida i suport logístic. A l'equip de dinamització i al grup de treball. A l'equip de sòcies i sòcies que de manera voluntària van donar suport a la logística: Rita Navarro i Lara Saiz.

A totes les ponents, i tots i totes les que heu assistit o participat d'alguna manera en aquest fòrum.

Gràcies a tothom per fer-ho possible!

Índex

1. Els fòrums d'educació ambiental	3
2. 16a Edició del Fòrum EA	5
3. Programa del Fòrum	7
4. Contingut i desenvolupament	8
Dinàmica, MOU-TE	11
Visita al Piribus	14
5. Participants	15
6. Resultats del Fòrum i reptes de futur	17
7. Annexos	19
Llistat de participants	19
Evidències comunicatives	20

1. Els fòrums d'educació ambiental

L'any 1998, la Societat Catalana d'Educació Ambiental (SCEA) va crear el Fòrum d'Educació Ambiental: un espai on parlar, debatre i reflexionar al nostre territori. A partir d'aquest fòrum inicial, i amb l'organització dels posteriors, s'ha anat elaborant una col·lecció de documents que són un fidel indicador de l'evolució de l'educació ambiental a Catalunya.

El Fòrum d'Educació Ambiental va ser i és un procés d'àmplia participació i debat entorn de l'educació ambiental, els seus reptes, agents i estratègies, que va iniciar la SCEA amb la voluntat de contribuir a la consolidació de l'educació ambiental a les portes del segle XXI. Se celebra cada dos anys i s'entén com una trobada de seguiment i revisió per continuar renovant l'educació ambiental davant dels nous reptes de la sostenibilitat.

Cronologia del Fòrum d'EA.Cat

1998 – 20 de juny. Es va aprovar en assemblea general la posada en marxa del Fòrum 2000 d'Educació Ambiental. La iniciativa va començar amb un debat continuat al llarg de dos anys (d'octubre de 1998 a desembre de 2000).

1999 – 27 i 28 de febrer. Trobada «Aigua» (Salt). Nosaltres i el medi ambient.

1999 – 2 i 3 d'octubre. Trobada «Terra» (Lleida). L'educació i l'educació ambiental.

2000 – 26 i 27 de febrer. Trobada «Aire» (Cerdanyola del Vallès). Els educadors ambientals i la nostra circumstància.

2000 – 11 i 12 de novembre. Trobada «Foc» (Reus). Reptes de futur.

2000 – 31 de desembre. Es va redactar el document final, que proposava una sèrie d'objectius, línies estratègiques i projectes agrupats en vuit àmbits temàtics, que va ser aprovat per consens i com a resum de totes les trobades.

2002 – 16 i 17 de novembre (Viladrau, Centre Cultural). «Projectes i realitzacions 2001-2002». Primera trobada de seguiment i revisió de la feina feta col·lectivament.

2004 – 19 i 20 de novembre (Cerdanyola del Vallès, Universitat Autònoma de Barcelona). «L'educació ambiental en xarxa».

2006 – 2 i 3 de desembre (Planes de Son, Lleida). «Participació».

2008 – 21, 22 i 23 de novembre (Llançà, Girona). «10 anys treballant per renovar l'educació ambiental davant dels reptes de la sostenibilitat».

2010 – 13 i 14 de novembre (Altafulla, Tarragona). «Comunicació i acció».

2012 – Del 17 de desembre del 2012 al 14 de gener del 2013: Fòrum virtual «La comunitat transformadora del territori».

2013 – 23 i 24 de febrer de 2013 (Girona): Fòrum presencial «La comunitat transformadora del territori».

2015 – 2 i 3 d'octubre (Barcelona). «Educació per a la sostenibilitat»

2017 – 15 i 16 de desembre (Casa de l'Aigua de Trinitat Nova, Barcelona). Fòrum d'Educació Ambiental.cat.

2019 – 15 de novembre (Palau de l'Abadia i Antic Escorxador a Sant Joan de les Abadesses, Piribus a Ripoll). Fòrum d'Educació Ambiental.cat. "Educació Ambiental davant de l'emergència"

2. 16a Edició del Fòrum EA

El municipi de Sant Joan de les Abadesses (53,6 km²) limita al N per una petita franja amb Camprodon, al NE amb Sant Pau de Segúries, a l'E amb la Vall de Bianya (Garrotxa) i al SE amb Riudaura (Garrotxa). Al S confronta amb Vallfogona de Ripollès i d'aquí fins al SW amb Ripoll. Tota la part compresa entre el SW i el N limita amb Ogassa. Sant Joan de les Abadesses centra el sector de la vall del Ter limitada a NE per la confluència del torrent de Quatre cases amb el Ter i al SE per la confluència del torrent de Ribamala també amb el Ter.

És una població de caire predominantment industrial encara que també manté una petita activitat agrícola i ramadera. Integrada al Baix Ripollès, ha quedat al marge de les Valls de Ribes i Camprodon amb una trajectòria turística més llarga que es va originar a finals del segle XIX. Tot i això, en els darrers anys, de forma lenta però constant, poble ha potenciat el sector dels serveis i, sobretot, l'activitat turística, convertint-se en un destí per a catalans i estrangers que visiten el seu patrimoni cultural, arquitectònic, paisatgístic i social únic.

Aquesta va ser la població on es va realitzar la 16a Edició del Fòrum d'Educació Ambiental, vila on està ubicada l'associació Centre d'Educació Ambiental Alt Ter, membre de la SCEA. Aquesta entitat ha estat coordinant el projecte itinerant Piribus, que va estar a Ripoll la setmana en la que es va realitzar el Fòrum. Aquest va ser el motiu per a portar aquest esdeveniment al Ripollès, permetent conèixer entitats del territori i nous projectes.

L'educació ambiental esdevé recurs i estratègia per assumir el repte de participar en la construcció col·lectiva, per organitzar les nostres relacions socials i les relacions amb la resta de la biosfera, fent una vida digna, justa i equitativa, és a dir sostenible.

Amb el context actual d'emergència climàtica i a les portes del 35 aniversari de la SCEA, *Quin paper tenim les persones professionals del sector, agents del canvi i educadors i educadores ambientals?* Parlarem i escoltarem a educadors i educadores ambientals de trajectòria i edats diferents, per conèixer que fèiem als inicis i què fem ara. A través de conferències col·lectives, diàlegs oberts i dinàmiques participatives, tindrem temps per a parlar, reflexionar i definir quin és l'objectiu o missió de l'educació ambiental en el panorama actual.

És en aquest context on la SCEA promou el Fòrum d'EA.Cat, que des de fa divuit anys porta a terme aquestes trobades, amb la finalitat de promoure l'educació per a la sostenibilitat. El Fòrum d'EA.Cat és l'espai on establim també nous espais de col·laboració i participació per copsar i millorar l'estat de l'educació ambiental a Catalunya.

3. Programa del Fòrum

Divendres 15 de novembre - Horari: de 10 a 18:30 h

Lloc: Palau de l'Abadia, Sant Joan de les Abadesses

10h acreditacions

10:30 Benvinguda institucional

- Sr. Ramon Roqué, alcalde de la vila de Sant Joan de les Abadesses
- Sra. Núria Canals, presidenta de la SCEA
- Departament de Territori i Sostenibilitat, Generalitat de Catalunya

11 a 12h Conferència inspiradora

12 a 12:30h Pausa-Cafè-Fem xarxa

12:30 a 13:45 Taula rodona: Cap a una societat resilient. El (nou) rol de l'educació ambiental

- Xavi Bachero, membre de l'entitat CEA Alt Ter
- Imma Piñas, responsable de l'entitat Cel Rogent
- Santi Farriol, Director del Parc Natural Capçaleres Ter-Freser
- Alba Galofré, Coordinació Secretaria Barcelona Escoles+Sostenibles
- Museu de Ciències Naturals de Granollers

Lloc: L'escorxador, Sant Joan de les Abadesses

14 a 15h Dinar cooperatiu (porta la carmanyola!)

15 a 17h Dinàmica participativa: emergència climàtica i educació ambiental, quin és l'objectiu?

Lloc: Ripoll

17:30 a 18:30h Visita guiada al Piribus

Dissabte i Diumenge, 16 i 17 de novembre

Participació opcional a la graella d'activitats programades del Piribus per entitats del territori (més informació a www.adnpyr.eu).

4. Contingut i desenvolupament

El Fòrum va ser inaugurat amb la benvinguda institucional, on la Núria Canals (Presidenta de la Societat Catalana d'Educació Ambiental), Ramon Roqué (Alcalde de la vila de Sant Joan de les Abadesses) i Cristina Palés (Cap del Servei d'Educació Ambiental. Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya) van donar la benvinguda a les persones presents i van remarcar la importància de les trobades periòdiques impulsades pel Fòrum d'Educació Ambiental que la Societat Catalana d'Educació Ambiental organitza bianualment.

Tot seguit va començar la primera part del Fòrum, on sota el títol **“Conferència inspiradora”**, l'Albert Bosch, santjoaní aventurer, emprenedor i escriptor, va moderar 3 ponències, per part de:

- Margarida Feliu (educadora ambiental, SCEA)
- Anna Dalmau (emprenedora i coordinadora de l'equip de Ciutadania+Sostenible)
- Joel Ferrer (educador socioambiental, ambientòleg i sociòleg).

A partir de les preguntes recollides en el qüestionari previ, que els i les participants omplien al fer la seva inscripció, es va desenvolupar la segona part del Fòrum: **Taula rodona: Cap a una societat resilient. El (nou) rol de l'educació ambiental.** Va ser moderada per en Hèctor Pérez (educador ambiental, membre de la SCEA), i van participar com a ponents:

- Xavi Bachero, membre de l'entitat CEA Alt Ter, entitat de la Xarxa d'Educació Pirineus Vius (XEPV)
- Imma Piñas, responsable de l'entitat Cel Rogent
- Santi Farriol, Director del Parc Natural Capçaleres Ter-Freser
- Alba Galofré, Coordinadora de la Secretaria tècnica d'Escoles+Sostenibles. Estratègia i cultura per la sostenibilitat. Ecologia urbana, Ajuntament de Barcelona.
- Toni Arrizabalaga, Museu de Ciències Naturals de Granollers

Divendres pel matí el Fòrum també va disposar de l'espai **“Compartim bones pràctiques”**, on les persones assistents van poder fer aportacions per escrit d'accions personals o de les seves organitzacions per a mitigar o adaptar-se al canvi climàtic, i que es compartien exposades al Palau de l'Abadia, i posteriorment a l'Antic Escorxador.

Aquestes conferències i la taula rodona, van servir per a generar una reflexió conjunta sobre l'emergència climàtica, la situació actual, i l'educació ambiental.

El Fòrum es va traslladar a l'Antic Escorxador, on es va realitzar el dinar, i la mateixa tarda, sota el títol **Mou-te: emergència climàtica i educació ambiental, quin és l'objectiu?**, es va portar a terme la dinàmica participativa a càrrec de l'equip de la SCEA.

Posteriorment totes les persones es van traslladar a Ripoll per a conèixer “Piribus”. El Piribus és una exposició itinerant i interactiva que pretén mostrar i recollir part de l'ADN del Pirineu, on l'educació ambiental i el patrimoni són els seus protagonistes. El Centre d'Educació Ambiental Alt Ter ens va oferir una visita guiada i vam participar en les activitats que ofereix.

Dissabte i Diumenge, 16 i 17 de novembre, es proposava la participació opcional a la graella d'activitats programades del Piribus per entitats del territori.

Dinàmica, MOU-TE

Durada: la durada òptima és d'1h i 45 minuts, però s'ha disposat d'una hora.

Horari: Un cop finalitza el dinar, es realitza la dinàmica.

Participants: 22 persones.

Lloc: Antic Escorxador, Sant Joan de les Abadesses

Objectius:

- Saber quina és la realitat de les entitats enfront l'emergència climàtica
- Conèixer el perfil professionals de les persones del sector d'EA
- Definir un objectiu comú de l'EA davant l'emergència climàtica
- Conèixer altres persones i entitats del sector, fer xarxa

DESENVOLUPAMENT

Tenim a davant un repte, quin és l'objectiu o la missió de l'educació ambiental davant l'emergència climàtica. Què aportem i què podem aportar des del nostre sector professional davant d'aquesta problemàtica? Actualment és important remarcar que estem en un procés professionalitzador dels perfils de les persones treballadores del sector de l'educació ambiental, i que per tant hem de valorar els recursos humans d'aquest sector i el seu desenvolupament i situació professional i laboral.

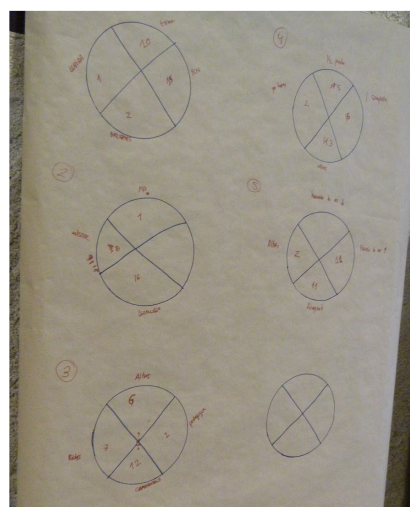
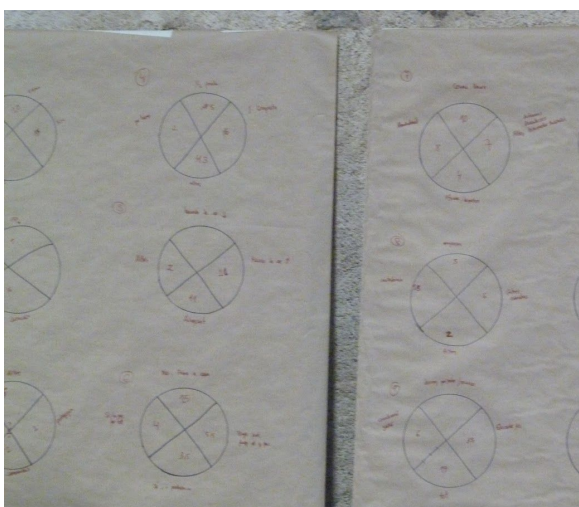
Les persones participants es situen en rotllana, de peu. Per trencar el gel i començar, es diu el nom i una frase que es digui molt a l'organització on es treballa o quan es fan projectes d'educació ambiental (Per exemple: "Hola, em dic Gemma, vinc de l'entitat XX i la frase que més diem és "com m'agrada el que fem"" ...o "no arribem, ens falta gent"... o "com podem arribar més lluny").

Tots i totes van caminant per la sala, en la que hi ha una X marcada a terra, dividint l'espai en 4 zones.

La persona moderadora va fent preguntes i 4 possibles respostes. Cada resposta equival a un quadrant, i les participants s'hauran de situar allà on creguin oportú pensant en la seva propia realitat, i en la resposta que ens fa sentir més còmodes.

Per cada pregunta es pren nota en un plafó de les persones i les respostes obtingudes, el qual ajuda a l'inici d'un debat entre les assistents.

CONCLUSIONS I RESPOSTES DE LA DINÀMICA

1. En la seva dedicació al sector de l'EA el grup es divideix principalment entre persones que treballen a l'administració pública i persones que treballen en associacions. En la minoria hi trobem altres persones que són professionals independents, que actualment es troben a l'atur o són estudiants.
2. La majoria de les persones es troben vinculades a l'organització on treballen a través d'un contracte, però els convenis és el que marca més la diferencia, destacant el conveni del lleure com el més general, ja sigui per persones que treballin en empreses com associacions, i el conveni propi de les administracions públiques per als professionals que hi treballen. Un número molt reduït de participants tenen el conveni d'oficines i despatxos com a regulador. Moltes de les persones també són voluntàries d'alguna organització, activitat que realitzen en el seu temps lliure.

El tema dels convenis generara un debat, en el qual la majoria opinen que el conveni del lleure no afavoreix a la professionalització de les professionals de l'educació ambiental, ja que precaritza les seves condicions laborals (horaris, franja salarial, etc.)

3. En quan a l'itinerari formatiu de les assistents, destaca el grau en ciències (biologia, ciències ambientals, entre d'altres), però també hi ha moltes persones amb graus en lletres o ciències socials (pedagogia, sociologia, psicologia, etc.). La majoria tenen una titulació de grau o llicenciatura universitària, i també han realitzat màsters o postgraus. El qual porta també a comentar que no hi ha una oferta formativa definida per a poder desenvolupar la tasca de les professionals de l'educació ambiental, i que sempre es valora més si tens una titulació universitària, ja que es requereix en projectes de l'administració per a tasques d'educador i educadora ambiental. Les professionals d'aquest sector tot sovint estan sobrequalificades.

4. En quan a temes que es tracten al sector, sorgeix la percepció de que estem estancats en una idea d'educació ambiental clàssica, en que contínuament pensem i busquem com esquematitzar les propostes d'EA, caldria revisar aquests formats? Volem trencar amb la visió clàssica d'executors/es de l'activitat / receptors de l'activitat. Per això hem creat la categoria d'actors/es. Els projectes com l'aprenentatge servei tenen una estructura horitzontal en la qual els creadors/es de l'activitat són els mateixos/es que en trauran l'enriquiment. Això apodera a les participants i en garanteix la implicació.

No es realitzen més preguntes ja que s'esgota el temps, i ens quedem amb la sensació que se'ns ha fet curta la dinàmica, però amb la certesa que ha creat dubtes i inquietuds en totes les participants, per a poder seguir treballant en la professionalització del sector i poder seguir treballant amb qualitat en el sector de l'educació ambiental.

Visita al Piribus

El Piribus és una exposició itinerant i interactiva que pretén mostrar i recollir part de l'ADN del Pirineu, on l'educació ambiental i el patrimoni són els seus protagonistes. El Centre d'Educació Ambiental Alt Ter ens va oferir una visita guiada i vam participar en les activitats que ofereix

Es va poder visitar a Ripoll, on va estar exposada del 6 al 17 de novembre del 2019.

5. Participants

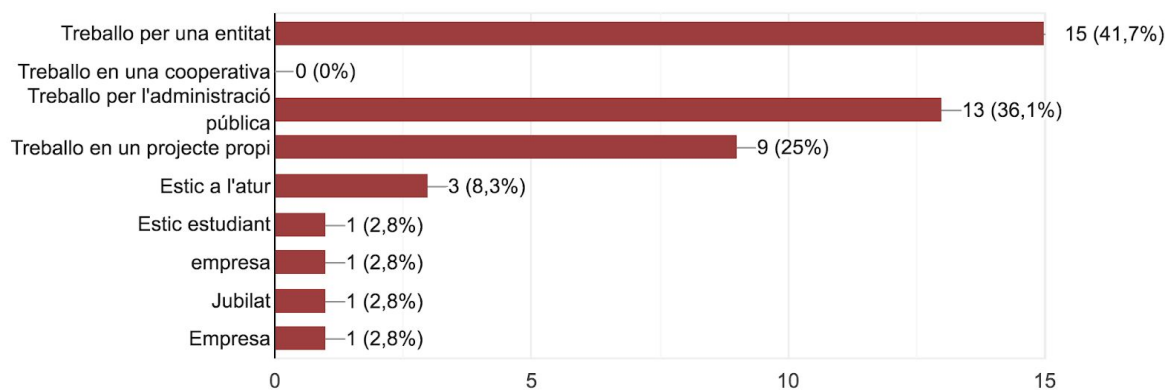
En aquesta 16a edició del Fòrum de la SCEA es van trobar a Sant Joan de les Abadesses 40 persones, totes elles vinculades al sector de l'educació ambiental i un 40% vinculada com a **sòcies de la SCEA**. Un 30% de les assistents van venir de Barcelona ciutat, i la resta de diferents poblacions de Catalunya com Sant Joan de les Abadesses mateix, Tarragona, Girona, Cardedeu, Granollers, Parets del Vallès, Sant Pau de Segúries, Olot, Camprodon, Premià de Dalt, Viladrau, entre d'altres.

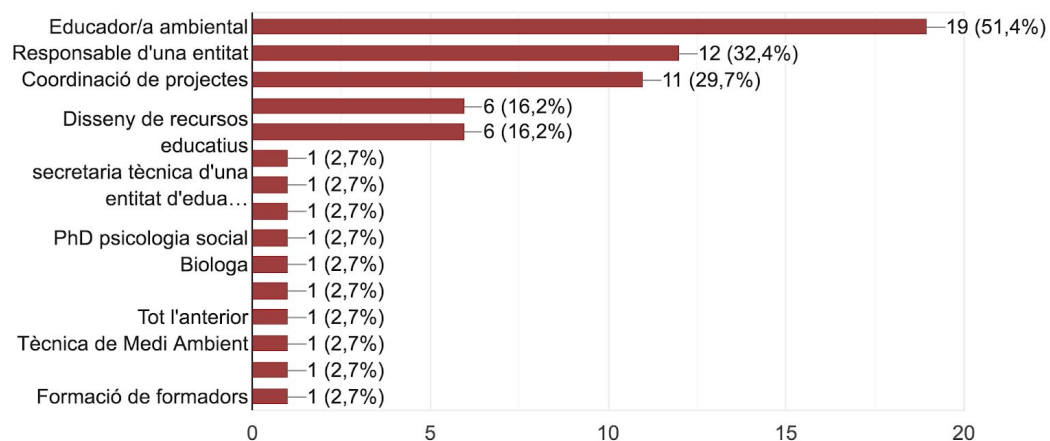
Durant la inscripció online a l'esdeveniment es van recollir les dades del perfil professional de les participants. La majoria d'assistents indiquen que la seva situació laboral és que actualment están treballant en el sector, principalment en entitats o en ens de l'administració pública. La tasca professional que s'ha seleccionat principalment és la d'educador i educadora ambiental (51,4%), seguit de responsable d'una entitat (32,4%) i coordinació de projectes (29,7%), i quina és.

A continuació mostrem les dades recollides durant les inscripcions, per a poder obtenir informació sobre el perfil de les persones professionals participants.

- Situació laboral actual

- Tasca professional principal que realitzen

6. Resultats del Fòrum i reptes de futur

El Fòrum d'aquesta edició es plantejaven uns objectius que van ser assolits:

- Oferir un espai de debat i reflexió sobre l'educació ambiental en el moment actual, d'emergència climàtica.
- Observar la trajectòria de l'educació ambiental des dels anys 70 a l'actualitat.
- Oferir un espai on poder conèixer el perfil professional de les persones participants, del sector de l'educació ambiental.
- Establir sinèrgies entre els participants de les Jornades i les persones i professionals de interessats en l'educació ambiental.
- Conèixer un projecte d'educació ambiental gestionat per membres de la SCEA al territori català

Es valora positivament la realització del Fòrum i es considera un èxit el número de persones participants, i la realització del Fòrum en una ubicació descentralitzada. En la 15a edició van ser 50 persones a Barcelona, i en aquesta ocasió 40. Per aquest motiu es considera important poder realitzar la següent edició en una altra població de Catalunya i descentralitzar el Fòrum d'Educació Ambiental. Això permet :

- donar a conèixer la SCEA a altres persones, poblacions i entitats
- participació de persones d'arreu del territori
- donar a conèixer projectes i entitats que es porten a terme a la població o rodalies del lloc triat per a la realització de l'esdeveniment

Com a aspectes de millora es valora que

- es poden mantenir les conferències de benvinguda o inspiradores, que han de servir com a detonant per a una dinàmica participant.
- s'han de generar més espais per a la participació de les persones assistents, espais de debat i de compartir.
- La gestió del temps, ja que sempre falta temps. En el cas d'aquesta edició va afectar directament a la dinàmica que s'havia preparat per a la tarda, no poden finalitzar i per tant no assolint tots els objectius previstos.
- Organitzar l'esdeveniment amb temps per a poder coordinar transports i altres aspectes logístics
- Poder fer un pla de comunicació adequat, per poder arribar a moltes més persones i aconseguir un major número de participants.

L'educació ambiental segueix tenint el repte de contribuir a capacitar societats resilients davant la situació actual, compromeses amb l'entorn i capaces d'analitzar i donar respostes a les problemàtiques socioambientals. Per part de la SCEA es continuarà treballant i assumint la tasca de crear aquests espais de trobada i debat entre les entitats i persones que es dediquen i aposten per l'educació ambiental.

EL Fòrum d'Educació Ambiental.cat és un d'aquests espais de trobada, una mostra de la força i l'empenta que continua tenint el col·lectiu d'educadors i educadores ambientals. Des de la SCEA també es promouen Grups de Treball animant a la participació de tots els socis i sòcies a formar-ne part. Per altra banda, també es reforça l'oferta formativa per a educadors i educadores ambientals, esperant sent la llavora de futurs programes formatius adaptats a les necessitats reals i actuals de les persones professionals d'aquest sector.

Així doncs, seguirem fent camí i entomant conjuntament els nous reptes i les propostes sorgides d'aquestes trobades.

Continuarem reflexionant i passant a l'acció per tal de trobar les línies d'actuació eficients, compromeses i coherents amb les propostes i programes de formació adequats a la realitat ambiental i social del planeta, i la perspectiva que s'entreveu. Alhora cal fer-ho amb un sentit de ser útils i estimulants a les persones que hi participin.

7. Annexos

Llistat de participants

Núria Canals Sangrà	Joel Ferrer Ballester
Bea Ramírez	Joan Manel Riera Vidal
Rita Navarro Sagristà	Àngela Olvera Pascual
Laura de la Orden Sabrià	Glòria Arribas MUñoz
Josep Espigulé	Lara Saiz Merás
Hèctor Pérez Cendrós	Antoni Arrizabalaga Blanch
Roger Porta i Alabau	Bet Dalmau Quera
Joanna Riera Martinez	Helena Barracó Nogués
Laura Barba Serrahima	Alba Galofré Robles
Merche Gonzalez Ruiz	Joaquim Benito Bové
Núria Solé Arrazubi	Lídia Salvanera
Maria del Mar Casas Riutord	Jordi Nonell Ventura
Joana Crespí Marcé	Remi Potriquet
Bea Ramírez Torres	Alba Escolà
Tomàs Padrosa Cervera	Anna Dalmau
Irene Cervera Buisà	Albert Bosch
Lluís Pagepsetit Blancafort	Núria Cruset
Pere Vives Santa Eulàlia	Gisela Picanyol
Santi Farriol Rafel	Joaquim Benito Bové
Paula Pérez Carrillo	Lídia Salvanera
Immaculada Piñas Olivella	Jordi Nonell Ventura
Elena Forcada	
Xavier Bachero i Pont	

Evidències comunicatives

- **Llegeix l'article publica a Xarxanet:** [Arriba la 16a edició del Fòrum d'Educació Ambiental.cat 2019](#)
- **Entrevista a la Secretaria Tècnica de la SCEA a La Veu de Sant Joan:** [El pròxim Fòrum d'Educació Ambiental.cat es farà el 15 de novembre a Sant Joan de les Abadesses](#)
- **Vídeo sobre la realització del Fòrum a la Televisió del Ripollès, 17 de novembre de 2019:** [Fòrum d'educació ambiental a Sant Joan de les Abadesses](#)

Organitzat per:

Amb el suport de:

Amb la col·laboració de:

